

Remissyttrande över promemorian reformerings av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi, KN2024/02249

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden svarar på remiss "Promemoria - Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi" utifrån sitt ansvar som verksamhetsnämnd, med följande synpunkter:

- a) Syftet med promemorian är bra där reformeringen av avfallslagstiftningen syftar till ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi. För att nå dit måste det vara tydligt om vem som har ansvaret för "sitt" avfall.
- b) Förslaget att detaljhandeln ska hantera sitt kommunala avfall och där kommunen får ett andrahandsansvar är negativt. Det ger otydlighet och krav på att kommunerna måste stå med extra kapacitet om detaljhandeln via entreprenörer inte kan sköta sitt kommunala avfall. Antingen ska detaljhandeln ta sitt fulla ansvar för sitt kommunala avfall eller så ska kommunen precis som idag ha det totala ansvaret för det kommunala avfallet.
- c) Dispenser där yrkesmässig verksamhet själv får hantera sitt kommunala avfall anser vatten och avfall inte är bra. Det kommer att leda till "russinplockning" där yrkesmässig verksamhet kommer att försöka finna den billigaste lösningen som inte alltid är den bästa lösningen för miljön, kommunen eller verksamheter på framför allt landsbygden. Vinnare blir "större" verksamheter i tätorterna.
- d) Tidplanen, införd första (1) januari 2026, känns orimlig då reformeringen av lagstiftningen innebär stora förändringar för många parter. Ska lagstiftningen implementeras på ett bra sätt måste budget, taxa, information, föreskrifter, upphandlingar med mera hinnas med.
- e) Anser att det är bra att definitionen för fastighetsnära insamling samordnas och blir likalydande för restavfall, livsmedels- eller köksavfall och förpackningsavfall. Det gör det lättare att samordna avfallshanteringen och gör det lätt för avfallslämnarna att sortera rätt.
- f) Anser att det är bra att det blir en Nationell avfallsplan som alla måste följa. Viktigt att målen följs upp på både nationell och kommunal nivå.
- g) Anser att kommunen enbart kan lämna statistik för det avfall som kommunen har rådighet över. Dessutom måste uppföljningen av statistiken ske på ett enkelt och smidigt vis. Det kan till exempel

genomföras via Avfall Sveriges Avfallwebb verktyg, där kommunerna redan idag rapporterar in statistik för sitt avfall.

h) Insamling för återanvändning är i grunden mycket bra. Denna punkt bör förtydligas då avfallsverksamheter har ansvar för kommunalt avfall. Definitionen produkt är inget avfall. I promemorian bör därför förtydligande göras att det handlar om förberedelse för återanvändning i stället för produkter. Det är märkligt att avfallsverksamheten ska lämna produkter gratis till företag, privatpersoner och sammanslutningar. Det bör i stället finnas en bra produktlagstiftning kring återbrukat material, där kunderna är beredda att betala för dessa återanvända prylar i stället för att sänka värdet för dessa produkter. Risken är även att det kan konkurrera ut återbruksmarknaden för second hand.

i) Definitionen av taxa ska vara kvar i stället för att kalla det föreskrift. Det kan lätt misstolkas med kommunens lokala föreskrifter och måste då administrativt hanteras likvärdigt som kommunens lokala föreskrifter. I promemorian saknas förslag som möjliggör för kommunerna att fondera pengar till nödvändiga investeringar. Möjligheten att fondera resultatöverskott för utveckling av avfallsverksamheten, skulle möjliggöra en utjämning av kommunernas kostnader mellan åren. Det skulle även möjliggöra för avfallsverksamheten att planera för en mer långsiktig avfallshantering.

j) Anser att park och trädgårdsavfall från verksamheter bör undantas från kommunalt ansvar. Detta hanteras inte idag via kommunen.

k) Anser avslutningsvis att det ska vara samma krav på fastighetsnära insamling av förpackningar från verksamheter, som i det kommunala ansvaret för insamling av förpackningar från hushållen.

Sammanfattning

I promemorian föreslås det att ansvaret för kommunalt avfall i detaljhandel med livsmedel och för avfallsströmmarna förbrukat matfett, och förbrukat kontorspapper ska flyttas från kommunen till den yrkesmässiga verksamhet som producerar avfallet. Dessutom föreslås det att länsstyrelsen ska få besluta om att en yrkesmässig verksamhet själv får hantera sitt kommunala avfall.

Promemorian föreslår även att kravet på att kommunala avfallsplaner ska tas bort. Den nationella avfallsplanen ska i stället få en större roll där regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska besluta om denna nationella avfallsplan.

Länsstyrelsen får tillsynsansvaret för kommunernas avfallshantering medan kommunens generella tillsynsansvar för avfallshantering enligt 15 kap. miljöbalken föreslås att det ska tas bort.

Senast 2027 föreslås det att kommunen ska tillhandahålla insamlingssystem för återanvändning av produkter från hushåll.

Otydlighet gällande fastighetsnära insamling föreslås samordnas genom att införa samma definition för restavfall, livsmedels- eller köksavfall och förpackningsavfall. Även enhetliga krav på och undantag från fastighetsnära insamling av restavfall, livsmedels- eller köksavfall och förpackningsavfall ska införas.

Promemorian föreslås även att den som är ansvarig för att avfallet blir fullständigt behandlat ska se till att det insamlade avfallet sorteras ytterligare om det behövs

för att möjliggöra materialåtervinning. Den som lämnar avfall till en avfallsförbränningsanläggning eller en samförbränningsanläggning ska lämna uppgifter om avfallet som visar att avfallet får förbrännas. Den som tar emot avfallet ska kontrollera uppgifterna.

Förslaget är att lagstiftningen ska träda i kraft den första (1) januari 2026.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2024-01-03

Remiss Promemoria - Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi, KN2024/02249

Beslutet sänds till:

Remissvaren ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet senast den 14 februari 2025. Svaren bör lämnas per e-post till

kn.remissvar@regeringskansliet.se med kopia till kn.cks@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2024/02249 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

kommunstyrelsen

vatten & avfall: avd. chef + verksamhetschef avfall

ekonomi/nämnd: funktionschef

Stefan Johansson
Avd chef vatten & avfall

Agneta Lantto Forsgren
Verksamhetschef avfall

Beskrivning av ärendet

Syfte

Promemorians huvudsakliga innehåll är en reformerad och moderniserad avfallslagstiftning som syftar till att förebygga avfall och öka materialåtervinningen så att Sverige ska kunna nå de inom EU överenskomna målen på området. Förslagen syftar till att öka resurseffektiviteten, skapa långsiktighet och bättre planeringsförutsättningar för företag och kommuner och främja investeringar i innovativa tekniska lösningar. Vidare lämnas förslag för att stärka och effektivisera tillsynen på avfallsområdet för att undvika snedvriden konkurrens och ökad illegal avfallshantering. Ytterligare ett syfte är att tydliggöra avfallsproducenternas ansvar både gällande behandling och kostnaden för detta.

Sammanfattning

I promemorian föreslås det att ansvaret för kommunalt avfall i detaljhandel med livsmedel och för avfallsströmmarna förbrukat matfett, och förbrukat kontorspapper ska flyttas från kommunen till den yrkesmässiga verksamhet som producerar avfallet. Dessutom föreslås det att länsstyrelsen ska få besluta om att en yrkesmässig verksamhet själv får hantera sitt kommunala avfall.

Promemorian föreslår även att kravet på att kommunala avfallsplaner ska tas bort. Den nationella avfallsplanen ska i stället få en större roll där regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska besluta om denna nationella avfallsplan.

Länsstyrelsen får tillsynsansvaret för kommunernas avfallshantering medan kommunens generella tillsynsansvar för avfallshantering enligt 15 kap. miljöbalken föreslås att det ska tas bort.

Senast 2027 föreslås det att kommunen ska tillhandahålla insamlingssystem för återanvändning av produkter från hushåll.

Otydlighet gällande fastighetsnära insamling föreslås samordnas genom att införa samma definition för restavfall, livsmedels- eller köksavfall och förpackningsavfall. Även enhetliga krav på och undantag från fastighetsnära insamling av restavfall, livsmedels- eller köksavfall och förpackningsavfall ska införas.

Promemorian föreslås även att den som är ansvarig för att avfallet blir fullständigt behandlat ska se till att det insamlade avfallet sorteras ytterligare om det behövs för att möjliggöra materialåtervinning. Den som lämnar avfall till en avfallsförbränningsanläggning eller en samförbränningsanläggning ska lämna uppgifter om avfallet som visar att avfallet får förbrännas. Den som tar emot avfallet ska kontrollera uppgifterna.

Förslaget är att lagstiftningen ska träda i kraft den första (1) januari 2026.

Kommunens kommentarer

Skellefteå kommun, avdelning vatten- & avfall, vill lämna följande kommentarer till promemorian.

Syfte

Syftet med promemorian är bra där reformeringen av avfallslagstiftningen syftar till ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi. För att nå dit måste det vara tydligt om vem som har ansvaret för "sitt" avfall.

Avreglering av visst kommunalt avfall i livsmedelsbutiker

Förslaget att detaljhandeln ska hantera sitt kommunala avfall och där kommunen får ett andrahandsansvar om det finns ett bristande utbud av tjänster för att samla in och behandla avfallet, transportavstånden för att hantera avfallet blir orimligt långa, eller om tjänsten att samla in och behandla avfallet erbjuds med oskäliga avtalsvillkor är inte bra. Det ger otydlighet och krav på att kommunerna måste stå med extra kapacitet om detaljhandeln via entreprenörer inte kan sköta sitt kommunala avfall. Det kommer även leda till fördyrad hämtning för detaljhandeln på landsbygden. Antingen ska detaljhandeln ta sitt fulla ansvar för sitt kommunala avfall eller så ska kommunen precis som idag ha det totala ansvaret för det kommunala avfallet. Det ger tydlighet och lättare för samtliga parter att arbeta för en hållbar avfallshantering för detaljhandeln.

Dispens för yrkesmässig verksamhet

Dispenser där yrkesmässig verksamhet själv får hantera sitt kommunala avfall anser avdelningen vatten och avfall inte är bra. Det kommer att leda till "russinplockning" där yrkesmässig verksamhet kommer att försöka finna den billigaste lösningen som inte alltid är den bästa lösningen för miljön, kommunen eller verksamheter på framför allt landsbygden. Vinnare blir "större" verksamheter i tätorterna. Förslaget kring dispenser medför ökat krav på tillsynen då det kan bli många fler aktörer som ska sköta det kommunala avfallet till skillnad om kommunerna har detta ansvar. Verksamheter har även ett vinstintresse vilket kommunerna inte har. Detta vinstintresse skulle kunna leda till fusk kring avfallshanteringen, där avfallet kan hittas andra icke önskvärda vägar. Exempel kring detta är företaget Think Pink och deras fusk kring avfallet. Ett annat exempel skulle kunna vara fusk kring lagstiftningen med ABP produkter, animaliska biprodukter, där avfall spolas ner och/eller inte deklarerar. Om förslaget om dispens mot förmodan genomförs anser avdelningen att länsstyrelsen ska samråda både med tillsynsmyndighet och avfallsverksamhet.

Tidplan

Tidplanen känns orimlig då reformeringen av lagstiftningen innebär stora förändringar för många parter. Ska lagstiftningen implementeras på ett bra sätt måste budget, taxa, information, föreskrifter, upphandlingar med mera hinnas med. Det är därför alldeles för kort om tid att hinna detta på mindre än ett år.

Fastighetsnära insamling samordnas

Avdelningen vatten & avfall anser att det är bra att definitionen för fastighetsnära insamling samordnas och blir likalydande för restavfall, livsmedels- eller köksavfall och förpackningsavfall. Det gör det lättare att samordna avfallshanteringen och gör det lätt för avfallslämnarna att sortera rätt.

Nationell avfallsplan

Avdelningen vatten & avfall anser att det är bra att det blir en Nationell avfallsplan som alla måste följa. Viktigt att målen följs upp på både nationell och kommunal nivå. Kommunerna bör sedan upprätta egna planer med mål men dessa blir då utan ett tvingande krav på att upprättas.

Rapportering av statistik

Avdelningen vatten & avfall anser att kommunen enbart kan lämna statistik för det avfall som kommunen har rådighet över. Dessutom måste uppföljningen av statistiken ske på ett enkelt och smidigt vis. Det kan till exempel genomföras via Avfall Sveriges Avfallwebb verktyg, där kommunerna redan idag rapporterar in statistik för sitt avfall.

Insamling av produkter för återanvändning

Insamling för återanvändning är i grunden mycket bra. Denna punkt bör förtydligas då avfallsverksamheter har ansvar för kommunalt avfall. Definitionen produkt är inget avfall. Här kanske promemorian menar förberedelse för återanvändning i stället för produkter. Avdelningen vatten & avfall anser att det är konstigt att avfallsverksamheten ska lämna produkter gratis till företag, privatpersoner och sammanslutningar. Det bör i stället finnas en bra produktlagstiftning kring återbrukat material, där kunderna är beredda att betala för dessa återanvända prylar i stället för att sänka värdet för dessa produkter. Risker är även att det kan konkurrera ut återbruksmarknaden för second hand. Promemorian är även motsägelsefull då återbruk ska vara gratis men på sidan 63 står det att man ska kunna få dispens att slippa sortera ut återbruk om det inte ger tillräckligt höga intäkter, se 3 kap 28§ punkt 3. Det leder också till problem med stölder och pengatvätt. Avdelningen vatten och avfall vill inte ha denna detaljstyrning. Bättre att sätta mål som ska uppfyllas.

Taxa

Definitionen av taxa ska vara kvar i stället för att kalla det föreskrift. Det kan lätt misstolkas med kommunens lokala föreskrifter och måste då administrativt hanteras likvärdigt som kommunens lokala föreskrifter. Avdelningen vatten & avfall saknar förslag i promemorian som möjliggör för kommunerna att fondera pengar till nödvändiga investeringar. Möjligheten att fondera resultatöverskott för utveckling av avfallsverksamheten, skulle möjliggöra en utjämning av kommunernas kostnader mellan åren. Det skulle även möjliggöra för avfallsverksamheten att planera för en mer långsiktig avfallshantering. Ska bland annat kraven i denna promemoria kunna uppfyllas är fondering av medel en förutsättning för att hållbara investeringar ska kunna ske.

Park och trädgårdsavfall

Avdelningen vatten och avfall avser att park och trädgårdsavfall från verksamheter bör undantas från kommunalt ansvar. Detta hanteras inte idag via kommunen. Det kan exempelvis vara park- och trädgårdsavfall från golfbanor, begravningsplatser och bostadsföreningar. Förslaget skulle enbart leda till ökade transporter och fungerande kompostanläggningar som gör fin anläggningsjord med fungerande kretslopp skulle försvinna. Här finns det en fungerande marknad och kommunens avfallshantering vill inte ta på sig detta ansvar. Avdelningen vatten och avfall anser vidare att det ska finnas ett undantag gällande deponering av invasiva arter i förbudet mot att deponera organiskt avfall. Det vill säga ett undantag till förslag till förordning om ändring i förordningen (2001:512) om deponering av avfall, 8§ punkt 7. Liknande 3 kap 6:1 på s 58. Här borde även växter på den svenska listan ingå. I ett sådant undantag kan det tilläggas att en sådan deponering endast får ske i syfte att bekämpa invasiva växter och där förbränning inte är lämpligt.

Förpackningar från verksamheter

Avdelningen vatten & avfall anser avslutningsvis att det ska vara samma krav på fastighetsnära insamling av förpackningar från verksamheter, som i det kommunala ansvaret för insamling av förpackningar från hushållen. Detta för att förpackningsmålen ska uppfyllas och för att verksamheterna inte ska utnyttja hushållens system.